

Jana Benedová, *Fara a kostel v Lišově v době „dlouhého“ 19. století. Diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2009.*

Posudek oponenta diplomové práce

Jana Benedová se ve své diplomové práci nazvané *Fara a kostel v Lišově v době „dlouhého“ 19. století* rozhodla zabývat se tématem, které stojí na okraji zájmu současných badatelů. Ačkoliv kostel a farnost byly základním místem, kde se odehrával život venkovského i městského obyvatelstva, není v české historiografii jejich konkrétnímu zpracování věnována zatím větší pozornost.

Autorka ve své práci vychází bohaté pramenné základny, zejména fondu Farní úřad Lišov, jenž je uložen ve Státním okresním archivu České Budějovice. Doplňující informace dohledala Benedová například ve fondu Okresní archiv České Budějovice uloženém tamtéž, ve fondu Biskupství českobudějovické z Státního oblastního archivu Třeboň, v Národním památkovém úřadu nebo v diecézních katalozích uložených na českobudějovickém biskupství. V neposlední řadě lze ocenit i využití vlastní rodinné kroniky rodu Benedů.

Kromě úvodu a závěru obsahuje diplomová práce sedm kapitol. První kapitola je teoretická a na základě odborné literatury podává vývoj církevně-náboženských poměrů v českém státě od pobělohorského období, přes baroko, josefínské reformy až k sekularizaci církve na počátku dvacátého století a také vývoj církevní správy v jižních Čechách ve sledovaném období. Druhou kapitolu tvoří rozsáhlý celek zaměřený přímo na lišovskou farnost a její vývoj. První část popisuje opět na základě literatury dějiny Lišova do první světové války. Dále je věnována pozornost vývoji celé farnosti, změnám v církevní jurisdikci a poměrům v jednotlivých přífařených vsích. V následující části kapitoly se autorka na základě pramenů ze sčítání obyvatel snaží rekonstruovat socioprofesionální strukturu a ekonomickou aktivitu obyvatel farnosti v roce 1900. V této souvislosti bych doporučoval vysledovat poměr gramotnosti a ngramotnosti v závislosti na počtu dětí předškolního věku, které – jak autorka sama uvádí – neměly ještě šanci naučit se číst a psát.

Jako velmi přínosnou vidím třetí kapitolu, jež se zaměřuje na hospodářské zabezpečení farnosti. Sondy v desetiletých intervalech do kostelních účtů dostatečně analyzují strukturu příjmů a výdajů lišovského záduší. Čtvrtá kapitola rozebírá hmotnou kulturu kostela sv. Václava – vybavení jeho interiéru, rozsáhlé přestavby a opravy, k nimž ve sledovaném období došlo. Benedová zde výrazně překračuje rámec dlouhého 19. století a vrací se hlouběji do baroka. Následující kapitola se zabývá lidmi, kteří se materiálně či fyzicky starali o chod kostela a fary, tedy patronem, kaplany a kostelníky. Farářům se pak věnuje další, šestá kapitola. Nejprve je zde nastíněno vnímání kněze 19. století. Následují biogramy kněží, kteří mezi léty 1789-1914 na faře působili. Poslední část šesté kapitoly tvoří portrét jednoho z kněží – Ludvíka Kazdy. Kromě vykreslení jeho života je na základě literatury vymodelován jeden rok jeho života. Poslední sedmá kapitola se opírá o rodinnou kroniku. Rámcově popisuje život lišovského farníka Františka Benedy. Nejprve jsou popsány jeho životní osudy a následuje modelové vykreslení jednoho roku z jeho života na základě koloběhu zemědělských prací a lidových zvyků během roku.

Práci uzavírá poměrně bohatý soupis pramenů a literatury. V souvislosti s lišovskou farností bych snad upozornil na existenci materiálově bohatého zpracování dějin lišovského kostela a fary od Václava Pulce, které vycházelo na pokračování v časopise Farní věstník ve třicátých letech 20. století.

Některé kapitoly jsou zpracovány spíše teoreticky (například patronát) a jejich důkladnějšímu zpracování by mohla být věnována pozornost v dalším bádání. Má hlavní výtka však směřuje k modelovému zpracování církevního roku v životě kněze a především farníka.

V obou případech bych doporučil využití tzv. knih ohlášek, které bývají pro toto období ve fondech farních úřadů obvykle zachovány. I přes neexistenci pramene, na jejichž základě by bylo možné zrekonstruovat skutečný průběh církevního a hospodářského roku některého z lišovských farníků, oceňuji snahu zpracovat jej aspoň modelově na základě literatury. Přitom je však nutné respektovat určité regionální odlišnosti všech výročních zvyklostí. Vondruškova práce *Církevní rok* není v tomto směru příliš dobrá. Není-li k dispozici materiál pro oblast Lišovska, přimlouval bych se alespoň o modelové zpracování viděné z jihočeského horizontu. (Domnívám se například, že velikonoční šlehání pomlázkou nebylo v případě dospělých tehdy ve zdejší oblasti zvykem, vánoční stromky nebyly kolem roku 1903 na jihočeském venkově obvykle ještě rozšířeny, stavění májů před okny děvčatům výjimečné. Na Květnou neděli se světily v jižních Čechách nejen kočičky, ale celé svazky prutů zvané berany, jejichž součástí (křížky z chvojí) pak vsazovali hospodáři do polí. V modelově zpracovaném roce by pak neměl chybět ani svátek Božího Těla, procesí do polí na Křížové dny, poutě do okolních kostelů aj.). Třebaže lze souhlasit s tím, že lidová zbožnost byla často pokroucená, povrchní a sentimentální (s. 21) – ovšem nejen na přelomu 19. a 20. století, ale vždy – zachovávání výročních obyčejů zděděných po předcích mělo v myšlení venkovanů stále ještě na počátku 20. století zásadní význam, a nelze je v tomto směru podceňovat.

Uvedené nedostatky nejsou tak závažné, aby snižovaly celkovou dobrou úroveň práce. Text je napsán kultivovaným jazykem, bez překlepů a gramatických chyb. Vzhledem k výše uvedenému hodnotím diplomovou práci ještě stupněm **výborně**.

České Budějovice, 25. 8. 2009

PhDr. Jan Šimánek